

ZAMEK KSIĄŻ – NAJWIĘKSZY NA DOLNYM ŚLĄSKU I TRZECI CO DO WIELKOŚCI

w Polsce (po Malborku i Wawelu) – został wybudowany w latach 1288–1292 przez księcia świdnicko-jaworskiego Bolka I Surowego. W XIV w. przeszedł w ręce czeskie, a w XVI trafił do możnego rodu Hochbergów. To oni rozbudowali go we wspinałą rezydencję, licznie odwiedzaną przez królów i cesarzy. Na zamku gościli m.in. królowie Prus i cesarze Rzeszy, król Grecji Konstantyn I, królowa Niderlandów Wilhelmina, car Mikołaj I, a nawet John Quincy Adams – późniejszy prezydent Stanów Zjednoczonych.

Wnętrza zamku to ponad 400 sal, w tym znakomita barokowa sala Maksymiliana. Najcenniejsze w niej są polichromie o tematyce mitologicznej. Uwagę zwracają także detale rzeźbiarskie, wspinały kominek, sztukaterie, artystycznie kute kraty i bogato złożone drewniane żyrandole.

Koniecznym jest przejście po XVIII-wiecznym parku angielskim. Warto też odbyć spacer na ruiny zwane Starym Książem. Niegdyś sądzono, że są to sztuczne romantyczne ruiny powstałe na przełomie XVIII i XIX w. Tymczasem w latach 90. ubiegłego wieku odkryto, że jest to pozostałość po XVIII-wiecznym pałacu postawionym na fundamentach murowanej warowni z XIII/XIV w.

Ogromny zamek mieści restaurację, hotel, muzeum i sklep z pamiątkami. Z kompleksem zamkowym sąsiadują dawne pałacowe stajnie, ujeżdżalnia i wozownie należące dziś do Państwowego Stada Ogierów. Warto poznać oraz odbyć przejażdżkę bryczką lub wierzchem na koniach ze słynnej w całym kraju stadniny.

W 1941 r. zamek skonfiskowały władze III Rzeszy. Miał się stać najpiękniejszą kwaterą Adolfa Hitlera. Zakrojone na ogromną skalę prace przerwał koniec wojny. Pod zamkiem jednak zdążono wydrążyć setki metrów schronów i tuneli, prawdopodobnie z przeznaczeniem na fabryki broni chemicznej. Niektórzy poszukiwacze skarbów uważają, że w tych podziemiach ukryto Bursztynową Komnatę...

Ogrom zamku Książ najlepiej widać z lotu ptaka

TWIERDZA SREBRNA GÓRA

NIEOPODAL SREBRNEJ GÓRY WZNO SIĘ XVIII-WIECZNA PRUSKA TWIERDZA NIEGDYŚ MAJĄCA OSŁANIAĆ POBLISKĄ PRZEŁĘCZ SREBRNĄ. NIEMAL W CAŁOŚCI WYKUTA W SKALE STANOWIŁA CZĘŚĆ POTĘŻNYCH UMOCNIEŃ BIEGNĄCYCH BLISKO GRANICY Z AUSTRIĄ. NIEZDOBYTA TWIERDZA BYŁA POMNIKOWYM DZIEŁEM FRYDERYKA WIELKIEGO, KTÓRY W RAMACH FORTYFIKOWANIA RUBIEŻY PAŃSTWA NA PRZEDPOLU WAŻNYCH STRATEGICZNYCH MIAST (WROCŁAWIA, BRZEGU, GŁOGOWA) WCZEŚNIEJ WZNIÓSŁ DZIEŁA OBRONNE W NYSIE, KŁODZKU I ŚWIDNICY.

W forcie Donżon znajdowało się centrum dowodzenia twierdzy

Twierdza znana jest z największego w Europie donżonu (wieża obronna), składającego się z czterech bastionów wieżowych o średnicy 60 m i murach 12-metrowej grubości każdy. Na dziedzińcu prezentuje się zbiory ciężkiej broni palnej. Platforma widokowa wznosi się 30 m ponad dnem okalającej twierdzę suchej fosi. Rozciąga się z niej przepiękny widok na okoliczne pasma sudeckie. Teren twierdzy ciągnie się na długości 1600 m, a poszczególne forty zostały połączone krytą drogą.

Na co dzień garnizon ogromnej warowni liczył 3,5 tys. żołnierzy, a do obrony przygotowano aż 264 działa. Poważnym problemem stanowiło utrzymanie i zaopatrzenie licznej i wysoko położonej jednostki. Starano się jednak, by podczas długotrwałego oblężenia obrońcom niczego nie zabrakło. Zachowany spis żywności zawiera takie pozycje, jak 3,5 tys. litrów wina, 9 tys. litrów wódki zwykłej i 6 tys. gatunkowej. Wodę czerpano ze studni o 70-metrowej głębokości w forcie Donżon i 84-metrowej w forcie Ostróg.

KŁODZKO

DLA LEŻĄCEGO POŚRODKU KOTLINY KŁODZKIEJ MIASTA LOS NIGDY NIE BYŁ ŁASKAWY. STRATEGICZNE POŁOŻENIE SPRAWIŁO, ŻE KŁODZKO WIELOKROTNIENIE PLĄDROWAŁY WROGIE SOBIE WOJSKA. MIASTA NIE OSZCZĘDZAŁY TAKŻE INNE ŻYWIÓŁY: EPIDEMIE, POŻARY, A PRZEDĘ WSZYSTKIM WYLEWY KAPRYŚNEJ NYSY KŁODZKIEJ, KTÓRA TAKŻE W 1997 R. SPUSTOSZYŁA JE W TRAGICZNEJ W SKUTKACH POWODZI. MIMO PRZECIWNOCI KŁODZKO CIĄGLE SIĘ ODRADZA, A NAJLEPSZYM SYMBOLEM JEGO TRWAŁOCI JEST XIV-WIECZNY MOST NA MŁYNÓWCE, LEWYM DOPEŁYWIE NYSY KŁODZKIEJ, UWAŻANY ZA NAJSTARSZY W POLSCE.

Podziemna trasa turystyczna

Górująca nad Kłodzkiem **twierdza** jest uznawana za najcenniejszy i najlepiej zachowany zespół architektury obronnej z XVII i XVIII w. Do zwiedzania udostępniono niewielką część z jego 20-hektarowej powierzchni. Na terenie twierdzy znajduje się szlak

turystyczny wiodący przez różnorodne ekspozycje w kazamatach i bastionach ze wspaniałym widokiem na miasto. Warto także, choć trzeba wykupić osobny bilet, przejść ekscytującą trasę fragmentem podziemnego labiryntu chodników minerskich.

Kamienny **gotycki most** nad rzeką Młynówką jest ponoć najstarszy w Polsce. Bywa porównywany do mostu Karola w Pradze z racji ozdobienia go w XVII i XVIII w. figurami wotywnymi upamiętniającymi tragiczne wydarzenia w dziejach miasta.

Na rynku staromiejskim wzrok przyciągają imponujący neorenesansowy **ratusz** z renesansową wieżą oraz XVII-wieczne kamienice. Warto przejść Trasą 1000-lecia Państwa Polskiego prowadzącą przez stare piwnice.

Koniecznym jest zajrzeć do **kościółka Wniebowzięcia NMP** uważanego za najcenniejszy zabytek sakralny w całym regionie. Barokowe wnętrza świątyni wyróżniają się szczególnym przepychem dekoracji sztukatorskiej, rzeźbiarskiej i malarskiej.

Ratusz i rynek

ZAMEK W BRZEGU

NAJWSPANIALSZYM ZABYTKIEM BRZEGU JEST ZAMEK PIASTÓW ŚLĄSKICH ZWANY „ŚLĄSKIM WAWELEM”. SZCZEGÓLNY PODZIEMNY WZBUDZA WSPANIAŁY PORTAL WEJŚCIOWY WIEŻY BRAMNEJ STANOWIĄCY MONUMENTALNE DRZEWO GENEALOGICZNE ŚLĄSKICH PIASTÓW.

Pierwszy dwór książęcy powstał za czasów Henryka I Brodatego. Złoty okres rozwoju miasta i zamku przypadł na czas rządów Fryderyka II oraz Jerzego II. Wtedy też budowla otrzymała renesansowy charakter. Powstał dziedziniec z arkadami, dzięki któremu Brzeg zyskał sławę „śląskiego Wawelu”. Przebudowę kierowali architekci Jakob Parr, jego syn Franz oraz szwagier Bernard Niuiron (Parrowie zbudowali m.in. Zamek Królewski w Warszawie).

Zachwył budzi portal wejściowy prezentujący popiersia 24 królów i książąt z dynastii Piastów – zarówno legendarnych, jak i historycznych. Galeria miała pokazywać wspaniałe korzenie twórcy portalu – Jerzego II, który widoczny jest pośrodku wraz z żoną Barbarą. Był on mecenasem sztuki i skupiał wokół siebie najbardziej znanych artystów i uczonych. Za jego czasów (XVI w.) powstało wiele szkół, m.in. słynne brzeskie Gimnazjum Illustre, przy którym utworzono gabinet osobliwości (gromadził on osobliwości przyrody, czaszki ludzkie i dzieła sztuki). Zamek został zniszczony w 1741 r. podczas pierwszej wojny śląskiej. Umieszczono w nim magazyny wojskowe i karczmę. Odbudowę rozpoczęto w 2. połowie XIX w., kontynuowano w XX w., a zakończono dopiero po II wojnie światowej (lata 1966–1990).

Zamek stanowi siedzibę Muzeum Piastów Śląskich, w którego piwnicach znajduje się krypta z ozdobnymi sarkofagami Piastów legnicko-brzeskich. Wraz z sarkofagami z kaplicy św. Jadwigi stanowi ona największą nekropolię dynastyczną Europy Środkowej. Warto zwrócić uwagę na renesansową rzeźbę psa, którą ufundował brzeski książę Jerzy II dla swojego ulubionego pupila. Pies ten, ciesząc się z powrotu swego pana po jego dłuższej nieobecności, z radości wyskoczył mu na spotkanie z wysokich krążanków zamkowych i połamał sobie łapy. Pan zmuszony był skrócić mu cierpienia, wzruszony jednak wiernością swego pupila, ufundował mu pomnik.

Do budynku bramnego zamku przylega kaplica św. Jadwigi, będąca pozostałością po kościele kolegiackim. W kościele spoczęły szczątki 43 przedstawicieli dynastii. Do naszych czasów zachowały się 22 sarkofagi; 14 z nich zostało przeniesionych do piwnic zamku.

Zamek w Brzegu z ozdobnym portalem bramnym

